

Силабус курсу

«Безпека керування транспортними засобами»
Ступінь вищої освіти – другий (магістерський)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Освітньо-професійна програма Професійна освіта
(Транспорт)
Спеціальність 015.38 Професійна освіта (Транспорт)
Рік навчання: I, Семестр: I
Кількість кредитів: 3
Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

К.т.н., доц. **Замора Ярослав Петрович**

Контактна інформація

zamorayp@tnpu.edu.ua, +380969915462

Опис дисципліни

Мета викладання дисципліни - вивчення психологічних аспектів процесів та структури інформаційної взаємодії людини і техніки, у тому числі й процесів прийому, переробки, збереження інформації людиною, ухвалення рішення і психічної регуляції керуючих дій, з урахуванням взаємного впливу різних компонентів системи “людина-машина” при її проектуванні, створенні і експлуатації, а також на основі наукового підходу сформуванню у студентів практичних навичок вирішення питань проблеми аварійності, шкідливих викидів та економічних втрат, пов’язаних з ними, шляхом удосконалення конструкції з метою зниження тяжкості травм учасників ДТП, підвищення активної, пасивної, післяаварійної та екологічної безпеки автомобілів.

Завдання викладання дисципліни:

- сформувати у студентів теоретичні знання про закономірності процесів інформаційної взаємодії людини і техніки з метою використання їх у практиці проектування, створення й експлуатації систем “людина - машина”.

- особливості роботи в сучасних умовах, а саме:

а) інтенсифікація психічної діяльності людини, тобто прискорення темпів і відповідно підвищення рівня напруженості психічної діяльності людини для досягнення більшої результативності;

б) опосередкованість діяльності, тобто заломлення психічних явищ та процесів через систему факторів, що виступають як своєрідні фільтри чи регулятори (наприклад, у діяльності водія такими регуляторами виступають інформаційні і концептуальні моделі, оперативні образи керованих об’єктів і т.п.);

в) включеність у діяльність, що означає етап, входження людини в систему вимог, норм, прав, обов’язків і очікувань, які висуває до нього сфера його діяльності.

- вивчення методологічних основ безпеки автотранспортних засобів;
- оволодіння методами управління безпекою автотранспортних засобів при їх експлуатації;
- навчання практичним навичкам роботи щодо забезпечення безпеки та ефективності експлуатації автотранспортних засобів.

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- індивідуальні психофізіологічні якості і їх вплив на надійність водія. Взаємовідносини з іншими учасниками дорожнього руху працівниками ДАІ. Сили, що діють на автомобіль під час прямолінійного руху, розгону і гальмування, на поворотах. Особливості керування автомобілем з передніми ведучими колесами. Вплив дорожніх умов на безпеку руху. Основні причини дорожньо-транспортних пригод і умови їх попередження;

- Послідовність дій органами керування на початку руху, при збільшенні швидкості і гальмуванні. Постановка автомобіля на стоянку. Керування автомобілем у конкретних дорожніх умовах. Дії водія під час занесення автомобіля. Заходи, то забезпечують безпеку руху у складних ситуаціях;

- Принципи організації медичної допомоги потерпілим. Основа анатомії та фізіології людини. Загальне поняття про стан небезпечний для життя людини, прийоми подання першої долікарської допомога, правила транспортування потерпілих;

- Основні нормативні акти, що діють на автомобільному транспорті. Кодекс законів про працю, порядок розгляду трудових спорів. Порядок придбання, реєстрації, утримання та експлуатації транспортних засобів. Положення про проведення технічного огляду. Соціально-економічні і правові наслідки дорожньо-транспортних пригод і порушень Правил дорожнього руху. Поняття шкоди, противоправності, причинного зв'язку і вини дорожньо-транспортної пригоді. Умови, що звільняють від відповідальності. Значення охорони природи.

вміти :

- використовувати безпечні прийоми керування автомобілем в різних дорожніх умовах;
- аналізувати дорожні умови, оцінювати та організовувати безпечні маршрути руху для безпечності керування;
- досліджувати та відновлювати механізм ДТП, професійно складати схему ДТП;2
- юридично правильно складати Європротокол («Повідомлення про ДТП»);
- розробляти та впроваджувати рекомендації, щодо дотримання безпечності на дорогах, на підприємствах автомобільного транспорту та безпеки навколишнього середовища.

Структура курсу

Години (лек. / сем.) 20/24	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	Психофізіологічні та соціальні особливості діяльності водіїв.	Розуміти суть психофізіології праці водіїв, взаємовідношення психічних та нервово-фізіологічних процесів людини. Знати що таке умовні та безумовні рефлекси. Знати про інформацію в системі ВАДС, прагматичну та відволікаючу інформацію, психофізіологічні джерела ДТП	Теоретичні питання Практичні завдання
2/2	Відчуття і сприйняття водія	Мати уявлення про відчуття та сприйняття як психічні процеси, емоції в діяльності водія, психомоторику і реакцію водія, зорові відчуття та сприйняття, слухові та вібраційні відчуття і сприйняття. Знати характеристики тактильного аналізатора, сприйняття часу, простору, руху, суб'єктивні та об'єктивні ілюзії.	Теоретичні питання Практичні завдання

2/2	Психофізіологічні основи надійності водіїв. Працездатність водіїв та їх надійність.	Мати уявлення про психомоторику і реакцію водія. Знати про довільну і мимовільну увагу, зберігання та переробку інформації, прийняття рішення, емоції в діяльності водія. Розуміти особистість водія та його професійну діяльність. Вдосконалювати професійну майстерність водія та його працездатність. Вміти організовувати робоче місце водіїв, прийоми вдосконалення водійських навичок. Розуміти прийоми керування автомобілем в темну пору доби та на великих швидкостях.	Теоретичні питання Практичні завдання
2/2	Психофізіологічні особливості інших учасників руху.	Знати психофізіологічні особливості пішоходів, психофізіологічні особливості дитячої поведінки та поведінки людей похилого віку на дорозі, інформаційне забезпечення водіїв. Мати уявлення про забезпечення видимості дорожніх знаків, колір в композиції споруд на автомобільних дорогах. Вміти оптимізувати методи і засоби організації руху, організувати рух в умовах недостатньої видимості та у темну пору доби.	Теоретичні питання Практичні завдання
2/4	Оптимізація методів і засобів організації руху.	Знати інформаційне забезпечення водіїв, моделі сприйняття водієм дорожніх умов, психологію зорового сприйняття і фізіологічні можливості зору водія, забезпечення видимості дорожніх знаків, колір в композиції споруд на автомобільних дорогах. Засоби організації руху у темну пору доби, фактори, що впливають на дорожній рух в темну пору доби.	Теоретичні питання Практичні завдання
6/4	Активна безпека автомобіля.	Знати фактори активної безпеки автомобіля, вимоги безпеки до керування транспортним засобом, вимоги безпеки до коліс і шин, вимоги безпеки до елементів контролю, внутрішньої сигналізації і забезпечення оглядовості з місця водія. Знати про силові елементи конструкції автомобіля, що забезпечують активну безпеку: місця кріплень, замки бортів, тягово-зчіпні пристрої, інформативність транспортних засобів та її вплив на безпеку руху.	Теоретичні питання Практичні завдання
2/4	Пасивна безпека автомобіля.	Мати уявлення про структуру системи забезпечення пасивної безпеки. Знати фактори пасивної безпеки автомобіля, та ефективність систем пасивної безпеки автомобіля. Розуміти про можливість травмування людини в автомобілі і біомеханіку руху людини при ДТП. Проводити заходи щодо підвищення пасивної безпеки автомобіля.	Теоретичні питання Практичні завдання
2/4	Післяаварійна безпека автомобіля.	Знати фактори післяаварійної безпеки автомобіля, вимоги до конструкції, пристроїв і засобів забезпечення післяаварійної безпеки. Розуміти небезпечні процеси, що виникають після ДТП. вміти провести заходи післяаварійної безпеки на місці ДТП, деблокування і витягання потерпілих з пошкоджених автомобілів.	Теоретичні питання Практичні завдання

Рекомендована література

Базова

1. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці на автотранспорті АПК – К.: Основа, 2014. – 442 с.
2. Гайдукевич В.А, Потійчук О.Б. Основи транспортної психології. – Рівне : НУВГП, 2012. – 207 с.
3. ДСТУ 3649:2010 Колісні транспортні засоби: вимоги щодо безпечності технічного стану та методи контролювання (Прийнято та надано чинності: наказ Держспоживстандарту України від 28 грудня 2010 р. № 630).
4. Експертний аналіз дорожньо-транспортних пригод. / Галаса П.В., Кисельов В.Б., Куйбіда А.С. та ін. – Київ: Експерт-сервіс, 1995. – 192 с.
5. Закон України про автомобільні дороги. – К., 2005. – №2862 – IV.
6. Карпенко Г.В. Психологія праці та вибір професії: Навч.-метод. посібник. – Суми: Університетська книга, 2008. – 168 с.
7. Кашканов А.А., Грисюк О.Г. Безпека руху автомобільного транспорту. – Навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2005. – 177 с.
8. Кищун В. А., Кузнецов Р. М., Мурований І. С., Лаба О. В. Безпека дорожнього руху та деякі правові аспекти: Навч. пос. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. – 226 с.
9. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология в системах «человек-техника»: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2003. – 296 с.
10. Лях М.А., Дем'янюк О.С., Бешун О.А. Основи керування автомобілем та безпека дорожнього руху : Навч. посібник: для ВНЗ – К.: ВІКНУ, 2011 – 368 с.
11. Назаркін О.А., Сазонов О.Г. Підготовка до прийняття самостійних рішень в оперативних нестандартних ситуаціях при водінні автомобіля. Методична розробка з дисципліни «Автомобільна підготовка». – Х. НУВС, 2005. – 25 с.
12. Транспортне право України: Навч. посіб. / Демський Е. Ф., Іжевський В. К. та ін.; За заг. ред. В. К. Іжевського, Е. Ф. Демського. – К.: Атіка, 2008. – 292 с.
13. Трофімов Ю.Л. Інженерна психологія: Підручник. – К.: Либідь, 2002. – 264 с.

Допоміжна

1. Автомобільний транспорт України: стан, проблеми, перспективи розвитку: Монографія / Державний автотранспортний науково-дослідний і проектний інститут; за заг. ред. А. М. Редзюка. – К.: ДП – Державтотранс НДІ проект. 2005. – 400 с.
2. Волков В.П. Основи теорії експлуатаційних властивостей автомобіля: навчальний посібник / В.П. Волков, О. П.Кравченко. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – 248 с.
3. Підручник водія. Підготовка та підвищення кваліфікації керування автомобілем / О.Я. Фоменко, В.М. Краснопівцев, О.М. Ігнатів та ін. – К.: Ред. журн. "Сигнал", 1997. – 288 с.
4. Собкарь А.О., Холмянський Я.Д., Тараненко С.М. Основи безпеки дорожнього руху: Навчальний посібник під. ред. Безчасного В.М. – К.: Знамя, 2007. – 312 с.
5. Шаша І.К. Наукові основи забезпечення безпеки на автомобільному транспорті України: Автореф. дис. д.т.н : 05.22.02 Харківський автомобільнодорожній інститут. – Х., 2007. – 37 с.
6. Усе про ДТП www.dtp.in.ua

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Періодичні видання
  - Журнал «Професійне навчання»
  - Журнал «Проблеми інженерно-педагогічної освіти»
  - Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

2. Ресурси Internet

- Закон України «Про транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=232%2F94-%E2%F0>
- Основи керування автомобілем та безпека руху: [сайт]. Режим доступу: http://ncpn.net.ua/osnovi_upravleniya.html (дата звернення 26.11.2012). – Назва з екрана.
  - <http://www.info-library.com.ua>
  - <http://www.nbu.gov.ua>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагиату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-4)	40
Модуль 2 (теми 5-8)	40
Підсумковий залік	20
Разом	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
64-74	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни